РОЗПОДІЛЕННЯ НЕПРЯМИХ ВИТРАТ НА СОБІВАРТІСТЬ РІЗНИХ ВИДІВ ПРОДУКЦІЇ

Ларка М.І., Феррара А.М., Ларка А.В.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Найбільш складною задачею при калькулюванні собівартості продукції є розподілення непрямих витрат між окремими видами продукції чи послуг. Зазвичай при вирішенні цієї задачі найчастіше використовуються три підходи, а саме: метод експертного оцінювання; метод базових показників; метод АВС.

Метод експертного оцінювання застосовується традиційно у виробництвах з високою долею прямих витрат і невисоким рівнем автоматизації. Сутність його полягає у тому, що непрямі витрати прив’язуються до рівня прямих, які добре піддаються розрахунку – матеріальних, трудових або прямих в цілому. Прив’язка здійснюється практично експертно, при цьому за базу приймаються у більшості випадків трудові витрати у вигляді основної заробітної плати основних виробничих робітників. Таким чином вся сума непрямих витрат розподіляється за видами продукції пропорційно основній зарплаті основних виробничих робітників або іншому обраному базовому показнику.

Метод базових показників, диференційованих по окремих цехах і структурних підрозділах виробництва, зручний у багатономенклатурних виробництвах, коли випускається велика гамма різних виробів. Сутність його полягає у встановленні нормативів непрямих витрат на кожен вид продукції. Такі нормативи залишаються незмінними протягом тривалого періоду (зазвичай впродовж поточного року).

Метод АВС (Activity Based Costing) – це прогресивний і дієвий з точки зору управління витратами метод. В даний час він перетворився на добре структуровану систему управління витратами, яка вимагає повного і упорядкованого обліку по всьому виробничому циклу. Суть методу АВС полягає в тому, що накладні витрати розподіляються на постійні та змінні і по можливості приписуються до конкретного продукту по мірі їх фактичної появи у процесі виробництва. Взагалі ж треба відмітити складність його впровадження із-за високої трудомісткості, необхідності великої кількості різної інформації щодо організації виробничого процесу на всіх ділянках підприємства, проведення її якісного аналізу і великої організаційної підготовчої роботи на всіх ланках підприємства та високої вартості проектування.

Співставлення розподілення непрямих витрат різними методами, дозволяє зробити деякі важливі висновки: по-перше, при різних рівнях деталізації розподілення непрямих витрат і баз розрахунків можуть бути отримані різні не тільки кількісно, а й якісно результати; по-друге, чим вищою є доля непрямих витрат в собівартості продукції, тим більше значення має структуризація самих непрямих витрат та вибір адекватної бази розрахунків; по-третє, не існує ідеальної бази розподілення непрямих витрат, але можна обрати більш-менш адекватну базу для кожного конкретного випадку.